

De aal staat op de Rode Lijst van de IUCN met als status 'ernstig bedreigd'.

Illegale aal

TEKST

Janno Lanjouw

ILLUSTRATIES

Arthur de Bruin, Marco Bakker, Yoei van Es en Aerovista Luchtfotografie

Campagnevoerders noemen het *the biggest wildlife crime in the world*: de grootschalige smokkel van levende Europese glasalen naar Azië. Aldaar vetgemest zijn deze babypalinkjes een fortuin waard. Maar ook dichterbij huis lijdt het ernstig bedreigde bestand Europese aal (*Anguilla anguilla*) onder illegale vangsten.

Het lijkt bijna een natuurverschijnsel: ieder voorjaar verschijnen er berichten in de media over curieuze douanevangsten op luchthavens door heel Europa. Ook op Schiphol: in april 2022 werden 300.000 levende glasalen uit de koffers van een duo op weg naar Maleisië gehaald. En ook begin maart van dit jaar was het raak: douanebeambten op de nationale luchthaven vonden 170.000 glasaaltjes in de bagage van twee reizigers, eveneens op weg naar Maleisië, waarschijnlijk als tussenstop naar China. In totaal wogen de visjes in die laatste vangst zo'n 54 kilo, waarvan de straatwaarde na aankomst tenminste een ton zou zijn.

Vangst als traditie

Oorzaak van de timing is de jaarlijkse glasaaltrek. Babypalinkjes komen in de winter bij de Europese

kusten aan. Vooral in de Golf van Biskaje zijn de piepkleine, doorschijnende glasaaltjes (vandaar de naam) talrijk en soms makkelijk te vangen, als ze in getijdengebied op een zandbank of een andere barrière 'botsen'. Voor de Baskische vissers die ze vangen is het een traditie die, sinds de strengere regels van de EU in 2009 van kracht werden weliswaar aan banden is gelegd, nog steeds bestaat. De legale vangst wordt voor een deel plaatselijk geconsumeerd (in Baskenland worden de glasaaltjes zelf geconsumeerd; het is een delicatessse waar goed voor wordt betaald), de rest gaat naar kwekerijen wat in feite mesterijen zijn. Maar naast de toegestane vangst verdwijnen tonnen van de kleine visjes in het criminele circuit. Na hun epische zwemtocht van duizenden kilometers vanuit hun geboortegrond de Sargassoze, in het noordwesten van de Atlantische Oceaan, gaan die palingen op een bizarre reis die ze per vliegtuig naar Azië brengen, vooral naar China. De smokkelaars moeten de glasaal in leven houden, want alleen dan kunnen ze uitgroeien tot volwassen alen waar flink vlees aan zit. Om uiteindelijk te eindigen in sushi, donburi of andere gerechten.

Harde cijfers

Een tweede element in de berichtgeving over de glasaalsmokkel is standaard de schrikbarende staat van het bestand Europese aal: de vis staat op de Rode Lijst van de IUCN met als status 'ernstig bedreigd'. ICES, een organisatie die onderzoek doet naar marine

ecosystemen, becijferde dat het aantal glasalen dat de Europese kust bereikt tegenwoordig slechts ongeveer vijf tot tien procent is van het aantal van de late jaren zestig van de vorige eeuw. In de Noordzee is dat zelfs slechts één procent. Dat betekent dat lokaal 99 procent van het bestand verdwenen is onder invloed van de mens. De vernietiging van leefgebieden, zoals het droogmaken van moerasland, het opwerpen van barrières zoals dammen in de natuurlijke waterwegen die de aal nodig heeft voor zijn migratie, vervuiling en de visserij dragen hier allemaal aan bij. Bovenop al die uitdagingen om de Europese aal van uitsterving te redden, komt nu dus de grootschalige internationale smokkel. Geen van de voor dit artikel gesproken instanties kunnen harde cijfers geven, wat niet verwonderlijk is gezien het internationale en illegale karakter. Maar allen zijn het erover eens dat het een ernstig probleem is, waar de georganiseerde misdaad jaarlijks tientallen miljoenen aan verdient en waarvan het einde nog niet in zicht is.

Motief, middelen en gelegenheid

Volgens Magreet van Vilsteren gaat er veel mis in het huidige beheersplan: "Om te beginnen is de handel niet transparant: zo kan de handel van de glasaal niet over de grens worden gevolgd", zegt de directeur van Good Fish Foundation, een ngo die zich al jaren inzet voor de paling. "Hierdoor wordt het makkelijk om bijvoorbeeld op papier aan te geven dat een deel van de vangst tijdens het transport helaas is overleden, terwijl die visjes eigenlijk in een koffer van een smokkelaar belanden of worden gebruikt voor een restockingsprogramma in een land waar het vervolgens via de achterdeur in China terecht komt. Dan is ook de vraag of men door moet gaan met de verplichting van 60 procent beschikbaar stellen van de glasaal voor restocking. Niet alleen geeft ICES aan dat restocking zelfs schadelijk kan zijn

Via Schiphol wordt veel glasaal gesmokkeld naar Aziatische landen.

Glasaal is tegenwoordig zijn gewicht in goud waard.

Groeikapitaal

De smokkel van glasaal is bijzonder lucratief omdat een klein glasaaltje enorm kan groeien. Een enkel exemplaar weegt vrijwel niets: ongeveer 0,3 gram. Maar na te zijn vetgemest tot slachtgewicht weegt hij een veelvoud: voor *kabayaki*, een Japanse manier van paling bereiden, worden de meeste palingen geslacht bij een gewicht van tussen de 300 en 750 gram. Dat is een groei van een factor 1.000 tot 2.000.

Dat maakt een onwaarschijnlijke waardevermeerdering mogelijk. Onderzoeker Florian Stein becijferde dat een kilo versgevangen glasaal je in Europa nog slechts 300 euro kost.

Na aankomst in Azië lopen de prijzen naar schatting uiteen tussen de 2.000 en 6.000 euro voor die kilo levende glasaal. En uiteindelijk, na slacht, schoonmaken en het prepareren is die ene kilo Europese glasaal veranderd in 727 kilo *kabayaki* met een waarde van ruim 25.000 euro. Dat maakt het smokkelen van een kilo glasaal lucratiever dan het smokkelen van een kilo cocaïne.

De straffen voor smokkel liggen echter aanzienlijk lager dan die voor drugssmokkel. De NVWA laat weten dat het koppel dat vorig jaar met 300.000 glasalen tegen de lamp van de Schiphol-douane liep reeds veroordeeld is tot een half jaar onvoorwaardelijke gevangenisstraf en verwacht dat de smokkelaars van begin dit jaar eenzelfde vonnis wacht. Daarnaast maakt de marechaussee gebruik van de mogelijkheden die zij hebben om betrapte smokkelaars tot *persona non grata* te verklaren voor een periode van twee jaar.

Wereldwijd wordt de aal door waterkachtcentrales bedreigd.

voor de populatie, daarnaast is er te weinig vraag naar glasaal voor restocking waardoor de glasaalhandelaren met een deel onverkoopbare 60 procent glasaal blijven zitten. Het is heel verleidelijk om die illegaal te gaan verhandelen. Op basis van arrestaties en het onderzoek dat wel gedaan kan worden, leek het even iets beter te gaan”, vertelt Van Vilsteren verder. “Maar ik ben bang dat wat we zagen eigenlijk het gevolg was van de ban op vliegzeuren door corona. Vorig jaar waren er meldingen en dit jaar weer. Het valt voor een organisatie als de onze natuurlijk ook helemaal niet te monitoren. De enigen die hier echt wat over kunnen zeggen, zijn de opsporingsdiensten. En dan vooral die in Spanje en Frankrijk, waar het grootste deel van de glasaal wordt gevangen.”

Zes ton glasaal

Dat bevestigt Florian Stein, Head of EU Policy & Science van het Deutscher Angelfischerverband en wetenschappelijk adviseur voor opsporingsdiensten. “De beste indicatie van de omvang van de smokkel die we hebben, zijn de resultaten van de opsporingsdiensten. In 2018 - 2019 nam Europol (de Europese, internationale politiedienst die belast is met de bestrijding van de smokkel) een kleine zes ton aan glasaal in beslag en werden er 154 mensen gearresteerd voor smokkelgerelateerde praktijken. Twee jaar later was dat aantal sterk teruggelopen: er werd nog geen 400 kilo in beslag genomen en er werden ‘slechts’ 54 mensen gearresteerd”, aldus Stein. “Eerst dachten we dat *Operation Lake* (zoals Europol haar strijd tegen de smokkel genoemd heeft) zijn vruchten begon af te werpen, maar zo

langzamerhand denk ik dat het toch voor een belangrijk deel de ban op vliegen was. We zijn nog niet op pre-corona aantallen, maar de smokkelactiviteit neemt weer onmiskenbaar toe. Het zal me niet verbazen als de autoriteiten aan het eind van dit seizoen op zo’n drie tot vier ton in beslag genomen glasaal zitten.” Eind 2022 ontving Stein de *Interpol Award for partnership for nature conservation* vanwege zijn jarenlange inzet in de strijd tegen de illegale handel in Europese aal.

DNA-sushi

Het andere, min of meer concrete bewijs van de omvangrijkheid van de smokkel komt op een op het oog nogal omslachtige manier tot ons: via DNA-onderzoek dat wetenschappers doen naar palingproducten. Onderzoekers van de Universiteit van Exeter publiceerden recent een artikel waarin zij DNA-onderzoek pleegden op vooral sushi gerechten met paling erin (unagi nigiri en unagi hand roll) die ze betrokken bij Japanse restaurants en takeaways in het VK, de EU en de VS en vergeleken met eerder, vergelijkbaar onderzoek in Oost-Azië. Daaruit bleek dat er in 41,5 procent van de samples uit Oost-Azië Europese aal zat. Opvallend genoeg zat er juist veel Japanse aal (*Anguilla japonica*) in producten die verkocht werden in het Verenigd Koninkrijk, wat vooral aantoont dat de handel in paling enorm geglobaliseerd en ondoorzichtig is geworden. Het onderzoek suggereert duizenden food miles (de afstand die je eten aflegt voor het op je bord ligt) voor de meeste unagiproducten, maar daarnaast hielden de onderzoekers enigszins omfloerst op ‘twijfels rond de legaliteit van de toevoer’.

Het is verleidelijk om legaal gevangen glasaal illegaal te verhandelen.

In de Franse rivierdelta's wordt gericht op glasaal gevestigd.

Topje van de ijsberg

“De vangsten op Schiphol en andere luchthavens zijn zonder twijfel het topje van de ijsberg”, stelt Martijn Schiphouwer, aalspecialist bij RAVON. “Door de toegenomen aandacht voor de smokkel wordt er meer samengewerkt in Europa om het tegen te gaan. Net als bij drugs zorgt de verscherpte controle echter voor creativiteit bij de smokkelaars. Nu de meest voor de hand liggende paden stukje bij beetje worden dichtgetimmerd, horen we meer over activiteit in Oost-Europa. Eerst ging het smokkelen vrij houtje-touwtje, maar nu

Uit DNA-onderzoek naar de herkomst van Aziatische gerechten zoals Unagi Nigiri en Kabayaki, blijkt dat bijna 50 procent van de gebruikte aal afkomstig is uit Europa.

zien we voorbeelden waarbij glasaal in legale vis wordt omgekat.”

Vissen op fuiken

Tenslotte wijst Schiphouwer op de illegale visserij dichtbij huis. Ravon heeft afgelopen drie jaar onderzoek gedaan naar het stropen van paling in Nederland. Daarbij gaat het dus niet om glasaal, maar om adolescente of volwassen dieren. Deze worden door hobbyisten en ‘professionele’ stropers gevangen met illegale fuiken. “We hebben 100 kilometer waterweg met een dreg doorgevaren en daarbij 50 fuiken aangevonden. Dat vonden wij best veel, zeker als je nagaat dat 100 kilometer een kippeneindje is in een waterrijk land als Nederland.”

Ravon komt later dit jaar met een uitgebreid rapport over de Nederlandse stroperij maar desgevraagd wil Schiphouwer vast een tipje van sluier oplichten: “De inschatting is dat er enkele tientallen commerciële stropers in Nederland actief zijn. Ze leveren aan viskramen, rokerijen en restaurants waar de illegale vangst wordt bijgemengd met legale, meestal uit aalmesterijen afkomstige vis. Daarnaast schat RAVON in dat in Nederland zo’n 500 tot 1000 hobbystropers actief zijn. Schiphouwer: “Om inzicht te krijgen in die groep hebben we advertenties voor palingfuiken gezet. Uit de reacties die daarop binnenkwamen hebben we een heatmap samengesteld en de cijfers gebaseerd. Een voorzichtige schatting van de capaciteit van de illegale palingvangst in Nederland wijst op minimaal 65 ton per jaar.” ■